

## LOYIHANI SAMARALI AMALGA OSHIRISH TENDENSIYALARI

Umarjonova Surayyoxon Yakubjon qizi

Bank-moliya akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13836781>

**Annotatsiya.** Loyihalarning ko'lam, tuzulma, resurslari, qiymati va boshqalarga qarab ularni boshqarishning maxsus usullariga ehtiyoj ortib boradi. Ushbu tezisdagi loyihani samarali amalga oshirish tendensiyalari xususida so'z boradi.

**Kalit so'zlar:** loyiha boshqaruvi, resurs, loyihani boshqarish usullari, tendensiyalari.

### TRENDS IN EFFECTIVE PROJECT IMPLEMENTATION

**Abstract.** Depending on the scope, structure, resources, cost, etc. of the projects, the need for special methods of their management increases. This thesis talks about the trends of effective implementation of the project.

**Key words:** project management, resource, project management methods, trends.

### ТЕНДЕНЦИИ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТОВ

**Аннотация.** В зависимости от масштаба, структуры, ресурсов, стоимости и т.п. проектов возрастает потребность в специальных методах их управления. В данной дипломной работе говорится о тенденциях эффективной реализации проекта.

**Ключевые слова:** управление проектами, ресурс, методы управления проектами, тенденции.

Loyihani boshqarish har qanday tashkilotning samarali faoliyatining asosiy elementlaridan biridir, ayniqsa, tez o'zgaruvchan biznes muhiti va raqobat sharoitida. Jahon amaliyotida loyihalarni boshqarish ko'p yillar davomida faol qo'llanilmoqda va ko'plab kompaniya va tashkilotlar faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi.

Jahon amaliyotida loyihalarni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlaridan biri loyiha yoki tashkilot doirasida muayyan loyiha yoki vazifa uchun eng samarali yondashuvni tanlash imkonini beruvchi turli metodologiya va yondashuvlardan foydalanish qobiliyatidir.

Hozirgi vaqtda loyihalarni boshqarish yangi metodologiya va texnologiyalarning paydo bo'lishi tufayli rivojlanish va takomillashishda davom etmoqda. Bundan tashqari, jahon amaliyotida loyihalarni boshqarish turli sohalar, jumladan, IT, qurilish, ishlab chiqarish, marketing va boshqa ko'plab sohalar keng qo'llanilayapti, bu uning zamonaviy dunyoda ahamiyati va dolzarbligidan dalolat beradi.

Loyihani boshqarish — bu muayyan natijalarga erishish uchun loyiha ishini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish jarayoni. Bu korxonalar uchun mahsuldorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va ish sifatini yaxshilash uchun muhim vositadir. Loyihani boshqarish, shuningdek, loyihani amalga oshirish vaqtini nazorat qilish va xavflarni minimallashtirish imkonini beradi. IT-loyihalarida loyihalarni boshqarish, ayniqsa, muhimdir, chunki bu sohada natijaga ta'sir qiladigan ko'plab omillar mavjud. Bu sizga jamoa ishini boshqarish, jarayonlarni optimallashtirish, xatarlarni boshqarish va loyihani belgilangan muddatlarda va budget doirasida saqlashni ta'minlaydi.

Loyihani boshqarishning ba'zi usullarini ko'rib chiqamiz, ulardan biri "Sharshara" usuli — bu usul harakatlarning chiziqli ketma-ketligini nazarda tutadi. Har bir keyingi bosqich faqat

avvalgisi tugagandan so'ng boshlanadi. Loyihani amalga oshirish jarayoni tegishli bosqichlar uchun belgilangan muddatlarni va cheklangan konfiguratsiya variantini nazarda tutadi.

Afzalliklari:

- deyarli har qanday bosqichda loyihani amalga oshirish muddatini aniq belgilash mumkin;
- "Sharshara" usuliga asoslangan loyihani boshqarish mijozning katta ishtirokini talab qilmaydi;

- Talablar aniq bo'lgan va turli tomonlar o'rtasida kuchli aloqaga ehtiyoj bo'lmagan oddiy loyihalar uchun yaxshi.

Kamchiliklari:

- doimiy kengaytirishga muhtoj bo'lgan loyihalar uchun mos emas;
- Model ularni amalga oshirish jarayonida talablarni o'zgartirish yoki aniqlashtirishga moslashtirilmagan;

- Faqat yakunlash jarayoni oldindan aytib bo'ladigan va barcha talablarni boshidanoq aniqlash mumkin bo'lgan loyihalar uchun juda yaxshi.

Keyingi usul — Agile usuli — loyiha davomida noaniqlik va o'zgarishlarga tayyorlikni hisobga olishga mo'ljallangan yengil, moslashuvchan va iterativ yondashuv. Har bir bosqich qisqa sikldan iborat bo'lib, texnika har bir iteratsiyadan keyin mijozga mahsulotni taqdim etishni o'z ichiga oladi.

Afzalliklari:

- Agilening asosiy afzalligi shundaki, u mijozlarning o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi;

- loyihaning istalgan bosqichida talablarni o'zgartirish imkoniyati;
- mijozga minimal yashovchan mahsulotni tezlashtirilgan holda yetkazib berish;
- rivojlanish jarayonida mijozning yuqori darajada ishtirok etishi;
- Jamoaning muhim muammolarni tez va samarali hal qilishga tayyorligini oshirish.

Kamchiliklari:

- Agile usuli noaniq va jarayonning hozirgi zamonga moslashishini talab qiladi, shuning uchun belgilangan muddatlar bilan ishlaydigan jamoalar uchun qiyin bo'lishi mumkin;

- loyiha tuzilmasining yetarli emasligi jamoaning mehnat unumdorligini pasaytirishi mumkin;

- jarayon bosqichlari takrorlanishi mumkin, bu esa ishlab chiqish jarayonida kechikishlarga olib kelishi mumkin;

- Qo'llash turlari, o'lchamlari va intensivligi bilan bog'liq muammolar Agilega xos bo'lishi mumkin.

Xorijiy IT loyihalari loyihalarni boshqarish jarayonlarini avtomatlashtirish uchun turli texnologiyalar va vositalardan foydalanadi. Ulardan ba'zilari:

a). Agile loyihalarni boshqarishni osonlashtiradigan va mahsulotni yetkazib berish vaqtini qisqartirish va jarayon shaffofligini oshirish imkonini beruvchi Agile platformalari. Bunday platformalarga misollar: JIRA, Trello, Asana.

b). InVision — foydalanuvchi interfeyslari va maketlarini yaratish va prototiplash uchun vosita. Ushbu vosita sizga foydalanuvchi interfeysi maketlarini tezda yaratish va sinab ko'rish imkonini beradi, bu esa ilovalarni ishlab chiqish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi.

c). Slack — bu jamoaviy loyihalar uchun elektron pochta xabarlarini sonini kamaytirish, qarorlarni tezroq qabul qilish va jamoada yanada samarali muloqot qilish imkonini beruvchi muloqot platformasi.

d). Rejalashtirish, resurslarni belgilash, taraqqiyotni kuzatish va loyiha ma'lumotlarini tahlil qilishda yordam beruvchi Microsoft Project platformasi. Ushbu platforma dunyodagi eng mashhur loyihalarni boshqarish vositalaridan biridir.

e). Salesforce CRM — bu mijozlar bilan ishlashingizni yaxshiroq tashkil qilish, konversiyalarni oshirish va kompaniya ichidagi aloqalarni yaxshilashga yordam beruvchi mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish tizimi.

O'z ishlarida loyihalarni boshqarish jarayonlarini avtomatlashtirish uchun texnologiyadan faol foydalanayotgan kompaniyalar qatoriga Google, Apple, IBM, Microsoft, Facebook, Amazon va boshqalar kiradi. Ular samaradorlikni oshirish va ish sifatini yaxshilash imkonini beruvchi zamonaviy texnologiya va vositalardan faol foydalanmoqda.

Loyihalarni amalga oshirishda mas'ul shaxslar o'zlarining rol va majburiyatlarini belgilaydilar, xususan:

Loyiha menejeri — loyihadagi asosiy rol, rejalashtirish, amalga oshirish monitoringi, risklarni boshqarish uchun mas'uldir. U loyihaning barcha ishtirokchilari o'rtasida muloqot qiladi va loyihani o'z vaqtida va budjetda muvaffaqiyatli yakunlash uchun javobgardir.

Loyiha jamoasi — loyiha doirasidagi vazifalarni bajarish uchun tayinlangan mutaxassislardan iborat. Jamoaning har bir a'zosi ishning o'z qismini belgilangan muddat va sifatga muvofiq bajarish uchun javobgardir.

Buyurtmachi — loyiha amalga oshirilayotgan shaxs yoki tashkilot. U loyihaning maqsad va talablarini belgilaydi, budjet va jadvalni belgilaydi, loyihaning bajarilishini nazorat qiladi va uning bajarilishini tasdiqlaydi.

Homiy — loyihani amalga oshirish muddati davomida moliyaviy yordam ko'rsatuvchi shaxs yoki tashkilot. Homiylik odatda loyiha natijalari bilan bog'liq potensial imtiyozlar evaziga taqdim etiladi.

Sotuvchilar va yetkazib beruvchilar — zarur jihozlar, materiallar, xizmatlar va boshqalarni etkazib beruvchi tashkilotlar. Sotuvchilar o'z mahsulotlari va xizmatlarining sifati, shuningdek etkazib berish muddatlariga rioya qilishlari uchun javobgardirlar.

Foydalanuvchilar loyiha natijalaridan foydalanadigan oxirgi foydalanuvchilardir.

Loyihani amalga oshirishda foydalanuvchilarning yuqori darajadagi qoniqishiga erishish uchun ularning talab va ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir.

## REFERENCES

1. Pardaev M. Q., Xoliqulov A.N., Jumaeva G.. Investitsion loyihalar tahlili. O'quv qo'llanma. – T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2019. - 234 bet.
2. Bozorov R.H. O'zbekistonda investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini baholashni takomillashtirish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 2, mart-aprel, 2018 y.
3. [www.gov.uz](http://www.gov.uz) –O'zbekiston Respublikasi Davlat hokimiyati portal.